

PRIVÉBEDRIJF BEPAALT
FINANCIERING ONDERZOEK

Publiceren of creperen

De moderne wetenschap wordt in grote mate bepaald door één enkel privébedrijf: de Canadees-Amerikaanse informatiereus Thomson Reuters. Alleen wetenschappelijke artikelen voorzien van zijn keurmerk zorgen voor erkenning en overheidsgeld.

Door Raf SAUVILLER
Illustratie: Han VAN DE VEN

Een van de fundamenten waarop de moderne wetenschap rust, is *scientific peer review*, dat bepaalt of een wetenschappelijke studie kwalitatief genoeg is om te worden gepubliceerd. De uitgever legt, voor publicatie, geschriften, onderzoek of ideeën van een academicus voor aan gerenommeerde specialisten uit hetzelfde wetenschappelijke gebied.

Het lijkt een perfecte procedure. Maar wat erdicht is ze allerminst. Onpartijdige visies zijn bijvoorbeeld niet altijd even makkelijk te vinden, vooral in interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek dat twee of meerdere onderzoeksterreinen overlapt. En nieuwe of controversiële wetenschappelijke ideeën worden niet altijd even vlot aanvaard door de gevestigde wetenschappelijke autoriteiten. Het principe van *peer review* staat dan ook geregeld ter discussie. Het wordt soms zelfs helemaal afgedaan als contraproductief.

Het wil inderdaad wel eens voorvallen dat *peer review* niet werkt en fundamentele fouten in de data, de wetenschappelijke methode of de conclusies niet worden opgemerkt of dat valabel wetenschappelijk onderzoek om andere dan wetenschappelijke redenen wordt

weggeblazen. *Peer review* is evenmin een garantie voor het herkennen en erkennen van baanbrekend wetenschappelijk werk, en is ook niet altijd in staat om wetenschappelijke fraude te detecteren. *Peer reviewers* gaan er immers van uit dat een wetenschappelijk artikel op z'n minst met de beste wetenschappelijke bedoelingen is geschreven. Men zoekt dus niet gericht naar fraude. Helaas is wetenschappelijk vals spel een realiteit. Er zijn wetenschappers die geen moeite hebben met plagiaat en het gebeurt zelfs dat reviewers die nog niet gepubliceerd wetenschappelijk materiaal hebben gelezen, dat materiaal voor eigen gebruik aanwenden.

'Bij *peer review* loop je inderdaad het risico dat men te zeer in het gareel loopt van de gevestigde waarden en de meningen van het moment', zegt ereprofessor Marc de Mey, die cognitieve wetenschappen doceerde aan het departement filosofie van de Universiteit Gent. Hij schreef het boek *The Cognitive Paradigm, an Integrated Understanding of Scientific Development* (1992). 'Sommige vernieuwende wetenschappers werden in het verleden door het systeem verworpen. Dat was bijvoorbeeld het geval met de Duitser Alfred Wegener en

zijn theorie van de continentverschuiving om het ontstaan van de huidige continenten te verklaren. Wegener werd geridiculiseerd, maar daarna bleek zijn theorie te kloppen.'

Hoe dan ook raakt er jaarlijks een stortvloed aan wetenschappelijk materiaal wél door het *peer review*-systeem en het is dan ook een hele klus om een overzicht te krijgen van de groeiende hoeveelheid wetenschappelijke publicaties. Meestal gebeurt de publicatie van academisch en wetenschappelijk onderzoek in wetenschappelijke tijdschriften en - steeds minder - in boekvorm bij gerenommeerde uitgevers.

De Mey: 'Wetenschappelijke boeken en lange proefschriften zijn vandaag tijdverlies. Je hebt - zeker in de exacte wetenschappen - geen boek van 500 of 1.000 pagina's nodig om het allemaal met een grote aanloop nog eens uit te leggen. Korte, compacte artikels zijn de regel. Ook voor je proefschrift. Met drie kwaliteitsartikels kun je vandaag ook al een doctoraatstitel halen.'

CITATION INDEX

In 2009 verschenen bijna 1,5 miljoen *peer reviewed* wetenschappelijke artikels. Onmoge-